

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 724/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Telma-opiskelupaikkojen riittämättömyydestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Noora Koposen /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 724/2020 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä parantaakseen erityisen tuen piirissä olevien nuorten mahdollisuutta saada jatko-opiskelupaikka Telma-koulutuksesta ja huolehtiakseen siitä, että nuoret eivät jää jatko-opiskelumahdollisuuksien ulkopuolelle?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 65 § mukaan vaativan erityisen tuen tehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän tehtävänä on järjestää koulutusta opiskelijoille, joilla on vaikeita oppimisvaikeuksia taikka vaikea vamma tai sairaus, joiden vuoksi opiskelija tarvitsee yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista erityistä tukea. Vaativan erityisen tuen järjestämistehtävä on myönnetty viidelle ammatilliselle erityisoppilaitokselle. Lisäksi lupa on kuudella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä, joilla on luvassaan vaativan erityisen tuen tehtävä rajoitettuun opiskelijavuosi määrään.

Järjestämislupa on myönnetty koulutuksen järjestäjille, joilla on edellytykset tutkintojen ja koulutuksen järjestämiseen vaativan erityisen tuen tehtävän mukaisesti ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa sekä tutkintokoulutuksessa. Lisäksi vain näillä koulutuksen järjestäjillä on oikeus järjestää työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta (TELMA-koulutus). Koulutus on tarkoitettu vaikeimmin vammaisille opiskelijoille, joiden tavoitteena ei ole jatkaa tutkintokoulutuksessa. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tavoitteet asetetaan opiskelijan omista tavoitteista ja lähtökohdista niin, että se mahdollistaa ammatillisen koulutuksen, jonka avulla opiskelija löytää mielekkään ja hyvän elämän edellyttämän osaamisen elämän eri osa-alueilla kuten työssä, mahdollisimman itsenäisessä asumisessa, vapaa-ajalla, jatkuvassa oppimisessa ja kansalaisena yhteiskunnassa toimimisessa.

Selvitysten mukaan perusopetuksen päättäneiden vaikeimmin vammaisten määrä on pysynyt varsin samana vuodesta toiseen (n. 1,2 % kaikista ammatillisen koulutuksen opiskelijoista). Ammatilliset erityisoppilaitosten ensisijaiset toiminta-alueet kattavat koko maan, kaikki maakunnat Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Ammatilliset erityisoppilaitokset ennakoivat vastuulle määrätellyllä ensisijaisella toiminta-alueellaan koulutus- ja osaamistarpeita ja sopeuttavat toimintaansa tarpeita vastaavaksi. Tarvittaessa koulutusta voidaan järjestää muuallakin maassa kuin

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 724/2020 vp

luvassa määritellyllä ensisijaisella toiminta-alueella. Ammatillisten erityisoppilaitosten järjestämisluvassa määrättyjen opiskelijavuosien vähimmäismäärän ja ns. rajatun tehtävän saaneiden enimmäismäärän sisällä määrätyn ko. koulutuksen enimmäismäärän puitteissa koulutuksen järjestäjä päättää sen, mihin ja millä volyyymilla se suuntaa tutkintoihin ja koulutuksiin käytettävissä olevat opiskelijavuodet. Näin koulutuksen järjestäjällä on mahdollisuus joustavasti vastata ensisijaisen toiminta-alueensa muuttuviin koulutus- ja osaamistarpeisiin ja ennakoida myös koulutukseen hakeutuvien opiskelijoiden määriä yhteistyössä alueen muiden toimijoiden, kuten perusopetuksen kanssa. Vaativan erityisen tuen perusteella järjestettävän koulutuksen rahoituslaissa on lisäkertoimia, joiden avulla voidaan ottaa huomioon koulutuksen järjestämisen edellyttämät kustannukset. Koulutus on merkittävästi kalliimpaa kuin muu koulutus, joten on tärkeää kohdentaa rahoitus vastaamaan vammaisten opiskelijoiden koulutustarpeisiin.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä määritelty yhteistyövelvoite koskee kaikkia ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäjiä. Lisäksi vaativan erityisen tuen tehtävän saaneiden järjestäjien tulee toimia yhteistyössä muiden vaativan erityisen tuen järjestäjien kanssa. Eri koulutusten tarkoituksenmukainen kohdentaminen siten, että se vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla kunkin opiskelijan tarpeisiin on tärkeää ja sen edellytyksenä on vaativan erityisen tuen tehtävien omaavien järjestäjien keskinäinen yhteistyö ja yhteistyö toiminta-alueensa muiden järjestäjien kanssa. Viiden vaativan erityisen tuen järjestäjän luvassa on lisäksi velvollisuus huolehtia erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä. Nämä järjestäjät tarjoavat muille ammatillisen koulutuksen järjestäjille asiantuntijaosaamista erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi.

Perusopetuksen päättäneet hakeutuvat ammatilliseen koulutukseen yhteisten hakujen kautta, joiden tavoitteena on mahdollistaa koulutuspaikka jokaiselle perusopetuksen päättäneelle nuorelle. Vaativan erityisen tuen haun kautta on voitu hakeutua myös ammatillisiin erityisoppilaitoksiin. Mikäli opiskelija ei ole saanut opiskelupaikkaa yhteisten hakujen kautta, on hänellä ollut mahdollisuus hakeutua koulutuksiin vielä jatkuvan haun kautta. Lähes kaikki perusopetuksen päättäneet hakivat ja saivat koulutuspaikan kevään 2020 haussa, mutta koulutusten keskeyttämiset ovat alentaneet läpäisyä.

Pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoitteena on osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomessa, että koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Syksyllä 2020 eduskunnalle annettavan oppivelvollisuuden laajentamista koskevan hallituksen esityksen tavoitteena on, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen tutkinnon. Ohjausta ja opiskeluhoollon palveluita vahvistetaan sekä peruskoulun mahdollisuuksia tarjota jokaiselle riittävät valmiudet suoriutua toisen asteen koulutuksesta lisätään. Oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen maksuttomuutta. Oppivelvollisuuden sisään rakennetaan erilaisia opinto- ja tukimuotoja. Osana oppivelvollisuuden laajentamista kehitetään toisen asteen valmistavia koulutuksia ja nivelvaiheen ohjausta helpottaman siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Nivelvaiheen koulutuksia koskeva lainsäädäntö uudistetaan vastaamaan jatkossa aiempaa

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 724/2020 vp

paremmin erilaisten opiskelijoiden tarpeisiin. Valmistelu tapahtuu perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tiiviinä yhteistyönä. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus säilyy uudistuksessa ennallaan.

Oppivelvollisuuden laajentaminen parantaa myös vaativan erityisen tuen opiskelijoiden jatko-opintoihin siirtymistä. Oppivelvollisen on hakeuduttava ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen. Hakeutumisvelvollisuus jatkuu niin kauan kuin hakija saa koulutuspaikan. Perusopetuksen päättymisen jälkeen vastuu oppivelvollisuuden suorittamisen ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta on perusopetuksen järjestäjällä siihen asti, kun oppivelvollinen aloittaa opinnot perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa. Jos joku perusopetuksen päättävä jää ilman opiskelupaikkaa, perusopetuksen järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan tästä oppilaan asuinkunnalle, joka ottaa siinä vaiheessa vastuun nuoresta.

Oppivelvollisuuden laajentaminen tukee myös perusopetuksen päättäneiden vammaisten oppilaiden toisen asteen koulutukseen siirtymistä ja toisen asteen tutkinnon suorittamista. Tämä nostaa heidän osaamistasoaan, kaventaa oppimiseroja ja lisää koulutuksellista tasa-arvoa. Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteet tukevat vammaisten henkilöiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta. Koulutuksen maksuttomuus, oppivelvollisuuden sisään rakennetut erilaiset opinto- ja tukimuodot sekä tutkintokoulutukseen valmentava koulutus sekä nivelvaiheen ohjaus tukevat monin tavoin vammaisten siirtymiä toisen asteen koulutukseen ja vastaavat aiempaa paremmin opiskelijoiden erilaisiin tarpeisiin koulutuksessa.

Helsingissä 21.10.2020

Opetusministeri Li Andersson